

<https://naurok.com.ua/metodichniy-posibnik-innovaciyni-osvitni-praktiki-v-suchasniy-pochatkoviy-shkoli-231827.html> (дата звернення: 12.06.2023).

Передові освітні практики: Україна, Європа, Світ: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції. (2019). Київ: Педагогічна думка. 436 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31475/Tsymbal%20S.M.pdf;jsessionid=2224EC1711974062A2208B9BA2490F51?sequence=1> (дата звернення: 12.06.2023).

НУШ та інноваційні технології в початковій школі. (2023). *Педарада: освітня платформа*. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/2251-nush-ta-nnovatsyn-tehnolog-v-pochatkovy-shkol> (дата звернення: 12.06.2023).

Круглов, В. (2023). 10 трендів сучасної освіти. *24 Канал*. URL: https://24tv.ua/10-trendiv-suchasniy-osviti-ukrayini-sviti_n2283985 (дата звернення: 14.06.2023).

Інноваційні практики Нової української школи. (2023) / за заг. ред. А. Черній; упоряд.: В. Бордюк, Т. Гавлітіна. Рівне: РОІППО. 130 с.

REFERENCES

Kyrylenko, S. (2023). Implementation of modern innovative practices in the activities of general secondary educational institutions. *Nova pedahohichna dumka*. № 1 (113). S. 22–26. URL: (data zvernennia: 12.06.2023). [in English].

Fedortsova, O. (2021). Innovatsiini osvitni praktyky ta vykorystannia yikh u zakladakh osvity [Innovative educational practices and their use in educational institutions]. *Novi tekhnolohii navchannia*. № 95. S. 213–214. URL: <http://journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/222> (data

zvernennia: 16.06.2023). [in Ukrainian].

Innovatsiini praktyky v osviti: ukrainskyi kataloh [Innovative practice in education]. (2013). *PostMetodyka*. № 2 (111). 67 s. URL: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-111.pdf> (data zvernennia: 25.07.2023). [in Ukrainian].

Peredovi osvitni praktyky: Ukraina, Yevropa, Svit [Advanced educational practices]: zbirnyk tez mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. (2019). Kyiv: Pedahohichna dumka. 436 s. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31475/Tsymbal%20S.M.pdf;jsessionid=2224EC1711974062A2208B9BA2490F51?sequence=1> (data zvernennia: 12.06.2023). [in Ukrainian].

Innovatsiini osvitni praktyky v suchasniy pochatkoviy shkoli [Innovative educational practices in modern elementary school]: metodychnyi posibnyk. (2021). URL: <https://naurok.com.ua/metodichniy-posibnik-innovaciyni-osvitni-praktiki-v-suchasniy-pochatkoviy-shkoli-231827.html> (data zvernennia: 12.06.2023). [in Ukrainian].

NUSH ta innovatsiini tekhnolohii v pochatkoviy shkoli [New Ukrainian School and innovative technologies in primary school]. (2023). URL: <https://oplatforma.com.ua/article/2251-nush-ta-nnovatsyn-tehnolog-v-pochatkovy-shkol> (data zvernennia: 12.06.2023). [in Ukrainian].

Kruhlov, V. (2023). 10 trendiv suchasnoi osvity [10 trends of modern education]. *24 Kanal*. URL: https://24tv.ua/10-trendiv-suchasniy-osviti-ukrayini-sviti_n2283985 (data zvernennia: 14.06.2023). [in Ukrainian].

Innovatsiini praktyky Novoi ukrainskoi shkoly [Innovative practices of the New Ukrainian School]. (2023). / za zah. red. A. Chernii; uporiad.: V. Bordiuk, T. Havlitina. Rivne: ROIPPO. 130 s. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 03.09.2023

УДК 37.013.46

DOI: 10.37026/2520-6427-2023-115-3-25-30

Надія ДАНИК,

викладач кафедри української мови та славістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна
ORCID: 0009-0003-7440-7567
e-mail: nadiidanik@ukr.net

МЕТОД ПРОЄКТІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПОЛЬЩІ: СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК

Анотація. У статті розглядаються історичні закономірності використання методу проєктів. Досліджено теоретичні засади цього методу, а також особливості його використання на практиці. Проаналізовано сутність методу проєктів, його основні принципи та умови ефективного застосування. Висвітлено можливість залучення учнів до процесу навчання через організацію практичних завдань і вирішення питань дослідницького характеру.

Розглянуто такі переваги методу проєктів, як стимулювання самостійності та творчості учнів, розвиток комунікативних і колективних навичок, збільшення мотивації до навчання. Доведено, що метод проєктів є важливим чинником для залучення учнів до активного навчання, розвитку інтегрального мислення та виховання творчої особистості.

Особлива увага звертається на використання методу проєктів в освітніх практиках Польщі, зокрема

висвітлено ефективність методу проєктів у навчанні, його роль у розвитку творчості, самостійності й комунікативних навичок учнів. Доведено, що метод проєктів є важливим інструментом для формування цілісної особистості, готової до активної участі в

сучасному суспільстві, сприяє підготовці молодого покоління до викликів сьогодення.

Ключові слова: дидактика, метод проєктів, активне навчання, творчість, самостійність, колективна робота, дослідницький підхід.

Nadiia DANIK,
Lecturer at the Department of Ukrainian Language
and Slavic Studies,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk
National Pedagogical University,
Ternopil, Ukraine
ORCID: 0009-0003-7440-7567
e-mail: nadiiadanik@ukr.net

PROJECT METHOD IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN POLAND: FORMATION AND DEVELOPMENT

Abstract. The article examines the historical patterns of using the project method. The theoretical foundations of this method, as well as the peculiarities of its use in practice, are investigated. The essence of the project method, its basic principles and conditions for effective application are analyzed. The possibilities of involving students in the learning process through the organization of practical tasks and solving research issues are highlighted. The advantages of the project method are considered, such as stimulating students' independence and creativity, developing communication and teamwork skills, and increasing motivation to learn. Examples of successful project implementation in various fields of study are also analyzed. It is proved that the project method is an important factor in engaging students in active learning, developing integral thinking, and educating a creative personality. Particular attention is paid to the use of the project method in the didactic thought of Poland. Summarizing, the article highlights the effectiveness of the project method in teaching, its role in developing students' creativity, independence, and communication skills. It confirms that the project method is an important tool for the formation of a holistic personality ready for active participation in modern society. This approach to learning helps prepare the younger generation for the challenges and opportunities of today, making it relevant and promising in the modern educational space.

Key words: didactics, project method, ctive learning, creativity, independence, teamwork, research approach.

Постановка проблеми. Питання, що досліджується нами у статті, полягає в необхідності виявлення шляхів підвищення ефективності навчання, пошуку методів, що не лише стимулюють активність, самостійність та творчість здобувачів освіти, а й сприяють розвитку в них комунікативних навичок. Звичайно, не варто залишати поза увагою традиційні методи навчання, які в багатьох випадках можуть бути достатньо ефективними й задовольняти потреби як педагогів, так і тих, кого вони навчають. Водночас необхідно пам'ятати, що сучасні умови життя потребують особистостей, які не лише вміють приймати нестандартні

рішення, а й творчо працювати. У зв'язку з цим нині увага педагогів прикута до інноваційних методів навчання, серед яких найперспективнішим вважається метод проєктів. Він створює умови для творчої самореалізації здобувачів освіти, підвищує їхню мотивацію до навчання, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей, формує пошуково-дослідницькі навички, стимулює самостійність, творчість, розвиває комунікативні навички.

Означена проблема передбачає поглиблене вивчення досвіду минулих років. Так, у ХХІ столітті пріоритетну роль у дидактичних системах європейських країн відіграє саме метод проєктів, а також набуває актуальності проблема ретроспективної оцінки його переваг і недоліків.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Питання використання методу проєктів у навчальному процесі розглядали як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники. Зокрема, польськими авторами підготовлено бібліографічний опис праць, присвячених означеному методу, що були опубліковані впродовж 2011–2021 років, з-поміж яких 16 книг та 208 статей. Зауважимо, що в Польщі цей метод набув особливої популярності, вдало поєднуючи високий рівень теоретичних узагальнень і конкретних методичних рекомендацій щодо його можливостей при вивченні іноземної мови, музики, читання, математики, фізики, астрономії.

У сучасній українській педагогічній історіографії також наявні дослідження, присвячені методу проєктів у контексті розвитку вітчизняної освіти. Серед них варто виокремити дослідження О. Сухомлинської, зокрема навчальний посібник «Нариси історії українського шкільництва (1905–1933)» (1996), а також статтю «Комплексність як провідний принцип організації та діяльності шкільної освіти (1920-і роки)» (2019). Означена проблематика розглядалася й у працях В. Гайдея, О. Міхна, Г. Ващенко, С. Сисоевої, О. По-метун, О. Савченко, в яких проаналізовано значимість методу проєктів для розвитку учнів різних вікових груп, підготовку вчителів до ефективного використання новаторських методів навчання.

Мета статті – схарактеризувати історичні

передумови використання методу проєктів у стимулюванні активності, самостійності, творчості та комунікативних навичок здобувачів освіти; дослідити особливості практичної реалізації методу проєктів у навчальних закладах Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характерною ознакою ХХ століття є підвищена увага до авторських дидактичних систем. Сучасні дослідники розглядають авторську дидактичну систему як педагогічну концепцію або методику навчання, що була розроблена конкретним автором з урахуванням його особистих поглядів, досвіду, інновацій та унікального підходу до процесу освіти. Вона передбачає набір педагогічних стратегій, методів, засобів навчання, організаційних принципів, що сприяють досягненню конкретних цілей навчання та забезпечують ефективно засвоєння учнями відповідних знань і навичок (Ягупов, 2002). Загалом авторська дидактична система має свої особливості, а її розробка ґрунтується на унікальній педагогічній концепції автора, його досвіді та дослідженнях.

На думку фахівців, які досліджували історичні аспекти методу проєктів упродовж першого етапу (ХVІ ст. – 1918 р.), елементи проєктування використовувались у фахових школах Італії, Франції та інших європейських країнах (Гайдей, Міхно, 2019). Після публікації праці Вільяма Кілпатріка «Метод проєктів» у 1918 році розпочався другий етап, який тривав до Другої світової війни (у цей час відбулося міжнародне визнання цього методу). У тій частині України, яка потрапила під вплив радянської влади, означений етап завершився у 1931 році, коли партійні органи розпочали системне згортання новацій. У Галичині другий період завершився в 1939 р., з початком війни. Третій період тривав з 1939 до 1991 року, а четвертий – з 1991 до 2018 року та характеризувався відновленням національних дидактичних систем.

Аналіз нормативних документів щодо застосування методу проєктів у педагогічній діяльності засвідчує, що, наприклад, у Польщі він викликав неабиякий інтерес ще в міжвоєнний період, проте значного поширення набув лише після 1989 року. Про важливість реалізації проєктів у школах згадується в розпорядженні міністра національної освіти Польщі від 20 серпня 2010 року. Ним регламентовано умови і способи оцінювання учнів, а також проведення контрольних робіт та іспитів у державних школах. Цим розпорядженням на гімназії покладено обов'язок організації освітнього проєкту для учнів, які засвоюють нову програму загальної освіти (Dziennik Ustaw, 2009).

У міжвоєнний період (1918–1939) з'явилася низка авторських дидактичних систем, які пропонували новаторські підходи до процесу навчання. Означені авторські системи зробили суттєвий внесок у розвиток педагогіки та вплинули на педагогічну практику та дослідження ефективності процесу навчання.

На початку ХХ століття з'являються нові підходи до навчання, серед яких особливу роль відіграла концепція педоцентризму, розроблена Джоном Дьюї (її ще називають прогресивістською, реформаторською, прагматичною, а також навчанням через діяльність). Дослідник запропонував організувати процес

навчання, враховуючи інтереси, потреби та здібності учнів. Метою навчання став розвиток загальних і розумових здібностей, різноманітних навичок і вмій. Цей підхід у педагогіці враховував індивідуальні особливості учнів і протиставлявся «школі книжкового навчання», ставлячи «школу праці та життя» на перше місце (Мойсеюк, 2001).

Своєрідним продовженням ідей американського філософа є метод проєктів, який варто розглядати як авторську дидактичну систему, оскільки в його основу було покладено унікальну філософію та підхід до навчання, розроблені конкретним автором або групою авторів. Авторська дидактична система характеризується тим, що її створення і розвиток пов'язані з індивідуальним поглядом на освіту, новими ідеями та підходами до навчання. Вона може включати в себе унікальні методи, засоби та стратегії, розроблені конкретним автором для досягнення конкретних цілей навчання.

Щодо методу проєктів, то авторська дидактична система може, наприклад, включати підходи до організації проєктів, методику вибору теми та структурування проєктних завдань, методи оцінювання та рефлексії, а також підтримку здобувачів освіти у процесі роботи над самим проєктом. Представлені елементи можуть бути унікальними і відрізнятися від інших підходів до проєктної методики. Крім того, авторська дидактична система включає авторські матеріали, навчальні посібники, методичні рекомендації, навчальні програми та інші ресурси, що сприяють упровадженню означеного методу.

У літературі, присвяченій історії методу, зазначається, що метод проєктів виник наприкінці ХVІ століття і був спочатку впроваджений у навчальний процес для підготовки архітекторів в академії Сан-Лука в Італії. У другій половині ХVІІІ ст. цей метод уже використовувався у країнах Європи, зокрема у вищих технічних та промислових школах Франції. Із середини ХІХ століття елементи методу проєктів були впроваджені в школах США, де одним із його відданих прихильників був професор С. Робінсон. На початку ХХ століття цей метод проєктів знайшов застосування у школах Англії та Данії (Chafas, 2000).

Метод проєктів становить собою педагогічну систему, в межах якої учні активно набувають знання, вміння та навички щодо планування та реалізації практичних завдань, що поступово ускладнюються. Відповідно головною метою методу є розвиток в учнів самостійності, активності та ініціативності.

Метод проєктів у 1918 році теоретично обґрунтував американський педагог Вільям Кілпатрік, один із послідовників Джона Дьюї, сформулювавши його класичне визначення та представивши детальний опис. Метод проєктів, за Кілпатріком (Kilpatrick's project method), – смілива й цілеспрямована діяльність, що виконується з повним залученням особистості у соціальний контекст та передбачає практичні завдання і дослідження. Учений розглядав цей метод не лише як один із численних методів навчання, а передусім як основний дидактичний принцип, що охоплює всі аспекти освіти (Chafas, 2004).

Робота з проєктами допомагала ввести учнів у

ціннісне життя, сповнене цілеспрямованості та ефективної діяльності. Зважаючи на це, основними перевагами цього методу є: особиста активність учня, пришвидшення процесу здобуття практичних навичок, можливість набуття нового досвіду в умовах, близьких до реального життя.

Основні кроки методу проєктів, за Кілпатріком, передбачають:

1. Вибір теми проєкту відповідно до певних навчальних цілей.

2. Планування проєкту (визначення мети проєкту та ресурсів, необхідних для його виконання, критеріїв успішності).

3. Дослідження та збір інформації учнями з метою набуття необхідних знань для виконання проєкту.

4. Виконання проєкту – реалізація учнями своїх ідей, вирішення проблем, які вони обрали, створюючи продукт.

5. Презентування учнями результатів своєї роботи перед класом або ширшою аудиторією (усне повідомлення, презентація, публікація тощо).

6. Оцінювання результатів діяльності вчителем та учасниками проєкту згідно з певними критеріями, визначеними на початку роботи (Kilpatrick, 1918).

Поглиблений аналіз методу проєкту, за визначенням К. Халас, здійснив Дж. А. Стівенсон. Він схарактеризував проєкт як «діяльність, що виникає з якоїсь проблеми, повністю виконується і здійснюється на своєму природному підґрунті» (Халас, 2004). На його думку, специфіку проєкту визначають такі особливості, як: міркування, діяльність, життєва основа, пріоритет проблеми. Дж. Стівенсон розумів реалізацію проєкту як вирішення проблемного завдання у процесі творчого мислення. Дещо відмінну позицію в цьому питанні запропонував Е. Макмюррі. Він стверджував, що проєкт – це не лише діяльність, що здійснюється дітьми, а передусім важлива справа, що реалізується дорослими.

Дефініція «проєкт» загалом розуміється як «ідея», «намір», «план». Проте варто зазначити, що існує відмінність у тлумаченні цього терміна у польській та англійській мовах. Так, у польській мові поняття «проєкт» означає ідею, задуманий план дій. Відповідно в англійській мові це слово трактується як «дизайн». У латинській мові дієслово «*proicere*» вперше було використано у XVI столітті й перекладалося як «штовхати», тобто вказувало на рух, траєкторію і ціль (Klimowicz, 2009).

Отже, якщо проєкт можна визначити як набір кодифікованих правил діяльності, спрямованих на досягнення певної мети, що пов'язана з результатом (продуктом), то проєкт в освіті – це своєрідне «термінове завдання, що вимагає здійснення різноманітних активностей та виконується учнями самостійно, згідно з попередньо підготовленим планом» (Klimowicz, 2009).

Кожен освітній проєкт здійснюється в умовах конкретного закладу, які розробляються проєктною командою. Успіх проєкту залежить від активної участі учнів у всіх його аспектах, зокрема плануванні, реалізації та оцінці дій. Зважаючи на це, вчителі та учні повинні ознайомитися з основними етапами проєкту, щоб ефективно керувати ними.

Як зауважує М. Шиманський, в основі принципу

методу проєктів у Польщі покладено працю Дж. О. Стівенсона «Метод проєктів» (Szymański, 2011). У педагогічних журналах передвоєнного періоду є огляди цього методу (відомого як метод намірів) із покликанням саме на цю публікацію. Одна з перших статей щодо методу проєктів, опублікованих у Польщі, датується 1925 р. і представлена в журналі «Praca Szkolna». У 1927 р. на сторінках журналу «Ruch Pedagogiczny» подано опис методу проєктів, зважаючи на його особливості, як-от поєднання логічного мислення з діяльністю, що має відношення до реального життя, роль учителя, відмінну від традиційної, та активізуючий характер занять. Оскільки перед війною праця Дж. О. Стівенсона була єдиною книгою, перекладеною польською мовою, що стосується методу проєктів, то саме її польські педагоги брали за основу.

Перспективи проєктної методики, послугуючись текстами Дж. Дьюї та В. Кілпатріка, описувала у своїх роботах Зофія Бастгенова. Аналізуючи принципи методу проєктів, авторка наголошувала на його перевагах, серед яких – виокремлення цінності дитини та її інтересів, навчання самостійності та життєвих навичок. Проте, за словами З. Бастгенової, метод проєктів характеризується надмірним утилітаризмом, потерпає від різких змін і раптових відхилень від певного діапазону навчання.

Із практичного погляду, метод проєктів, що був використаний деякими польськими педагогами, виявився привабливим завдяки його психологічному аспекту, що враховував психічний розвиток дітей, а також соціальному аспекту, що передбачав користь від отриманих результатів, співпрацю та спільну відповідальність всіх його учасників. Крім того, метод характеризувався гнучкістю, що означало його застосування в різних вікових групах та в різних умовах навчальних закладів. Так, В. Дзержбицька та С. Добровольський зазначають, що польські педагоги намагалися не просто копіювати американські приклади використання методу проєктів, але й творчо підходити до його впровадження в країні, розглядаючи це питання як важливе та таке, що потребує особливої уваги.

Серед шкіл міжвоєнного періоду, де метод проєктів застосовували свідомо та систематично, були Державна жіноча семінарія імені Е. Ожешковської у Варшаві (1926–1939), загальна школа в Мосіні (1932–1936) та загальна школа в Холобах поблизу Ковеля (1928–1939). Так, школа в Холобах може слугувати прикладом комплексної, багаторічної реалізації методу проєктів. Уся діяльність у закладі мала предметний вимір, наприклад, робота в саду становила основу для уроків біології та математики, облагородження території навколо школи було пов'язане зі спільним плануванням робіт, обчисленням витрат, вибором матеріалів, написанням листів із проханням про допомогу в реалізації проєкту, а згодом знаходило відображення в учнівських творах. Зрештою, робота школи почала впливати на життя міста загалом, активізуючи батьків на користь громадськості.

Найдовше (1926–1939) у Польщі метод проєктів реалізовувався у Школі вправ при Державній жіночій семінарії ім. Е. Ожешковської у Варшаві. Плануючи свою роботу, педагоги користувалися працею

Дж. А. Стівенсона ще до того, як вона була перекладена польською мовою. Метод проєктів зазвичай використовувався в молодших класах (1 і 2) та як додатковий метод використовувався до 6 класу. Перші проєкти, які називали «замірами», проводили з наймолодшими дітьми. Вони передбачали навчання обчислень, яке поєднували з різноманітною практичною роботою.

Елементи методу проєктів реалізувалися і в інших польських школах (Турковичі, Мосіна, Варшава, Вільно), проте це були швидше одноразові акції, а не сплановані та систематичні дії. Аналіз реалізації проєктів у школах у Варшаві та в Холобах свідчить, що в останній метод проєктів мав неабияку корисну цінність та позитивно змінював шкільне середовище. Щодо школи у Варшаві, то основною метою її роботи став усебічний розвиток особистості дитини за підтримки вчителя-компаньйона і консультанта.

Серед популярних польських видань, де розглядалася проблема методів навчання, є журнал Спілки польських учителів «Gimnazjum». Так, Стефан Дзевецький (St. Drzewiecki), узагальнивши досвід роботи з учнями сьомого класу чоловічої гімназії, опублікував у цьому виданні статтю «У пошуку методу», в якій зробив низку цікавих узагальнень. Зокрема, автор розглянув необхідність підвищення гнучкості дидактичних прийомів із метою ефективнішого виконання виховних завдань, звернув увагу на громадянське виховання молоді (Drzewiecki, 1933). Оригінальним методом дослідник обрав письмову роботу, над якою учні повинні були працювати протягом півріччя. Загалом автором поєднано метод письмових вправ і проєкту методу. Наприклад, працюючи над проєктом «Боротьба за незалежність Польщі у художній літературі», вчений запропонував своїм учням дослідити проблему, поділивши її на п'ять тематичних груп, зокрема:

1. Повстання Костюшка.
2. Легіони Домбровського.
3. Листопадове повстання.
4. Січневе повстання.
5. Легіони Пілсудського.

Для розуміння закономірностей дидактичного процесу важливо, щоб у межах кожної комплексної теми учні самостійно обрали свій напрям пошуку. Наприклад, діти, які обрали першу тему, запропонували такі індивідуальні напрями досліджень (збережено авторський стиль написання): ставлення шляхти до повстання; Костюшко – народний герой; участь селян у повстанні. Вражають оригінальністю напрями досліджень учнів, які обрали п'яту тему: участь молоді у боротьбі Пілсудського за незалежність Польщі (1905–1918); героїзм молоді в легіонах Пілсудського; дух легіонів Пілсудського; індивід перед народом у час створення і боїв легіонів; боротьба легіонів за незалежність Польщі; діяльність легіонів; гумор легіонів; легіони у сумних і веселих піснях.

Зважаючи на вподобання дітей, ініціатива вибору тематичної групи залишалася за ними. У передмові до роботи учні повинні були розповісти про хід реалізації проєкту: скільки часу було витрачено, які джерела були опрацьовані, як змінювали план залежно від матеріалу, які труднощі виникали. На завершення юні автори повинні були проаналізувати позитивні та

негативні сторони свого дослідження.

У ході виконання проєкту вчителі постійно прагнули стимулювати ініціативу дітей, дати їм якомога більше свободи, а свою роль вбачали лише у контролі над роботою (нотатки, плани, виписки із джерел, бібліографічні чи технічні вказівки). Оскільки роботи були написані вчасно, якісно і викликали зацікавленість, наступного навчального року було прийнято рішення продовжити означену роботу.

Зважаючи на викладене вище, зазначимо, що використання у польських гімназіях у міжвоєнний період методу проєктів було засобом удосконалення актуальних на той період освітніх практик. Крім того, означений метод вважався ефективним інструментом залучення учнів до активного навчання, розвитку мислення та виховання творчої особистості, сприяв удосконаленню освітніх практик того часу.

Висновки. Отже, в сучасних умовах зростає важливість ретроспективної оцінки досягнень дидактичної думки представників різних країн. Особливу зацікавленість для компаративістики викликають регіони, для яких притаманна полікультурність, взаємодія народів із різноплановими досягненнями в теорії та практиці організації освітнього процесу.

Досвід польських колег має особливу цінність для вітчизняної науки. Це пояснюється певними історичними особливостями наших країн, а також підтримкою Польщею нашої держави у нинішній російсько-українській війні. Крім того, метод проєктів нині, у період модернізації української школи, викликає значну увагу фахівців. Урахування досвіду минулих років дозволить використати переваги і уникнути помилок.

Перспективи подальших досліджень. Представлений матеріал не вичерпує всіх питань з означеної проблематики, тому майбутні розвідки необхідно присвятити проєктній діяльності здобувачів освіти різних вікових груп та визначенню критеріїв успішності для оцінювання творчих індивідуальних і колективних зусиль учасників проєктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сухомлинська, О. (1996). Нариси історії українського шкільництва (1905–1933): навч. посіб. / за ред. О. Сухомлинської. Київ: Заповіт. С. 34.

Сухомлинська, О. (2019). Комплексність як провідний принцип організації та діяльності шкільної освіти (1920-і роки). URL: <http://ipa.udpu.edu.ua/article/view/184953> (дата звернення: 14.05.2023).

Ягупов, В. (2002). Педагогіка: навч. посібник. Київ: Либідь. 560 с. URL: <https://eduknigi.com/ped-view.php?id=142> (дата звернення: 18.02.2023).

Гайдей, В., Міхно О. (2019). Метод проєктів в українській школі 1920–1930-х років. Вінниця: Видавель Ю. Кушнір. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718957/1/Metod%20projektiv.pdf> (дата звернення: 11.03.2023).

Dziennik Ustaw. (2009). Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Nr. 4. Poz. 17. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20090040017> (дата звернення 11.03.2023).

Мойсеюк, Н. (2001). Основні дидактичні концепції. *Педагогіка*: навчальний посібник. 608 с. URL: https://pidru4niki.com/13300128/pedagogika/osnovni_didaktichni_kontseptsiyi (дата звернення: 18.04.2023).

Chałas, K. (2000). *Metoda projektów i jej egzemplifikacja w praktyce*. Warszawa: Wydawnictwo Nowa Era. *Metoda projektów. Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. T. Pilch (red.) Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak, T. 3. Pp. 191–193.

Chałas, K. (2004). *Metoda projektów*. In T. Pilch (Ed.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak. Vol. 3. Pp. 191–193.

Kilpatrick, W. (1918). *The Project Method*. Columbia University. URL: <http://www.educationengland.org.uk/documents/kilpatrick1918/index.html> (дата звернення 10.04.2023).

Klimowicz, A. (2009). *Projekt – co to takiego? Z Comeniusem dookoła Europy w ramach europejskiego programu edukacyjnego «Uczenie się przez całe życie»*. Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. S. 77–82.

Szymański, M. (2001). *O metodzie projektów*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Drzewiecki, S. (1933). *W poszukiwaniu metody. Gimnazjum*. URL: <http://pbc.up.krakow.pl/dlibra/publication/7273/edition/7069> (дата звернення 10.04.2023).

REFERENCES

Sukhomlynska, O. (1996). *Narysy istorii ukrainskoho shkilnytstva (1905–1933)* [Essays on the history of Ukrainian schooling (1905–1933)]: navch. posib. / za red. O. Sukhomlynskoj. Kyiv: Zapovit. S. 34. [in Ukrainian].

Sukhomlynska, O. (2019). *Kompleksnist yak providnyi pryntsyyp orhanizatsii ta diialnosti shkilnoi osvity (1920-i roky)* [Complexity as a leading principle of the organization and activity of school education (1920)]. URL: <http://ipa.udpu.edu.ua/article/view/184953> (дата звернення: 14.05.2023). [in Ukrainian].

Yahupov, V. (2002). *Pedahohika [Pedagogy]: navch. posibnyk*. Kyiv: Lybid. 560 s. URL: https://eduknigi.com/ped_view.php?id=142. (дата звернення: 18.02.2023). [in Ukrainian].

Haidei, V., Mikhno O. (2019). *Metod proiektiv v ukrainskii shkoli 1920–1930 rokiv* [Project method in the Ukrainian school of 1920–1930]. Vinnytsia: Vydavets Yu. Kushnir. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718957/1/Metod%20projektiv.pdf> (дата звернення: 11.03.2023). [in Ukrainian].

Dziennik Ustaw. (2009). *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*. Nr. 4. Poz. 17. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20090040017> (дата звернення 11.03.2023). [in Polish].

Moiseiuk, N. (2001). *Osnovni dydaktychni kontseptsiyi* [Basic didactic concepts]. *Pedahohika: navchalnyi posibnyk*. 608 s. URL: https://pidru4niki.com/13300128/pedagogika/osnovni_didaktichni_kontseptsiyi (дата звернення: 18.04.2023). [in Ukrainian].

Chałas, K. (2000). *Metoda projektów i jej egzemplifikacja w praktyce*. Warszawa: Wydawnictwo Nowa Era. *Metoda projektów. Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. T. Pilch (red.) Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak, T. 3. Pp. 191–193. [in Polish].

Chałas, K. (2004). *Metoda projektów*. In T. Pilch (Ed.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak. Vol. 3. Pp. 191–193. [in Polish].

Kilpatrick, W. (1918). *The Project Method*. Columbia University. URL: <http://www.educationengland.org.uk/documents/kilpatrick1918/index.html> (дата звернення 10.04.2023). [in Polish].

Klimowicz, A. (2009). *Projekt – co to takiego? Z Comeniusem dookoła Europy w ramach europejskiego programu edukacyjnego «Uczenie się przez całe życie»*. Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. S. 77–82. [in Polish].

Szymański, M. (2001). *O metodzie projektów*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak. [in Polish].

Drzewiecki, S. (1933). *W poszukiwaniu metody. Gimnazjum*. URL: <http://pbc.up.krakow.pl/dlibra/publication/7273/edition/7069> (дата звернення 10.04.2023). [in Polish].

Дата надходження до редакції: 24.07.2023